

Vänsterpress om kuppförsoket i Turkiet – juli 2016

Turkiet befinner sig i en svår kris, med inbördeskrig i de kurdiska delarna av landet, mängder med flyktingar (främst från Syrien), terroristattacker, motsättningar till omgivande stater och Europa/USA och så nu en misslyckad militärkupp som Erdoğan besvarat med en våldsam attack på i stort sett all opposition. Förutom ett stort antal militärer så har 10000-tals lärare, journalister, tjänstemän, jurister, domare osv har fått sparken eller suspenderats och i vissa fall arresterats. Turkiet verkar vara på väg mot en islamistisk diktatur.

Tidigare artikelsamlingar om Turkiet under det senaste året (nyaste först): [Vänsterpress om Turkiet](#) (november 2015), [Vänsterpress om Turkiet](#) (oktober 2015), [Vänsterpress om Mellanöstern](#) (slutet av augusti 2015) och [Vänsterpress om Turkiet](#) (början av augusti 2015).

Se även:

[Den algeriska kopplingen: Kommer Turkiet att ändra sin politik i Syrien?](#) (juni 2016)

Martin Fahlgren 26/7 2016

Innehåll

Arbetaren	1
<i>Erdoğan stärker greppet .....</i>	<i>1</i>
<i>"Många fruktar fler utrensningar" .....</i>	<i>1</i>
Internationalen	2
<i>Hoppet står endast till Turkiets progressiva rörelser .....</i>	<i>2</i>
<i>Turkiet har aldrig varit en demokrati .....</i>	<i>4</i>
Offensiv	6
<i>Turkiet: Militärens kuppförsök och Erdoğan's repression .....</i>	<i>6</i>
Proletären.....	7
<i>Kuppförsök skakar Erdoğan's Turkiet – relationerna med USA allt frostigare .....</i>	<i>7</i>
<i>Djupaste krisen i Turkiet någonsin" .....</i>	<i>10</i>

Arbetaren

Erdoğan stärker greppet

Redaktionen

Arbetaren 20/7 2016

Turkiets president Recep Tayyip Erdoğan hälsade sina anhängare utanför sitt residens i Istanbul på tisdagen. Bedömare tror att presidenten kommer att vidta många åtgärder för att stärka sitt redan hårt kritiserade grepp om landet efter den misslyckade militärkuppen mot honom i fredags.

2 745 domare och åklagare fick sparken bara ett dygn efter kuppörsöket. Närmare 3 000 soldater har gripits, 21 000 lärare har fått licensen indragen och stängts av från sina jobb. Erdoğan har utlovat ”uppstädning” inom militären, och sagt att det nu bland annat kan bli aktuellt att återinföra dödsstraffet.

”Många fruktar fler utrensningar”

Sao-Mai Dau

Arbetaren 22/7 2016

Förra veckans kuppörsök i Turkiet har resulterat i massiva tillslag och specialåtgärder från presidentens och regeringens sida. Enligt Turkietskännaren Ekim Çağlar har kuppörsöket öppnat upp för fortsatta utrensningar – de personer som nu avlägsnats från sina arbetsplatser tror han kommer ersättas av personer som stöttar AKP, för att öka partiets makt inom den offentliga byråkratin.

Kuppörsöket mot Turkiets president Recep Tayyip Erdoğan och hans regering förra fredagen har följts av massarresteringar inom militären och massuppsägningar av domare, åklagare, lärare och universitetsanställda. I onsdags kväll utlyste Erdoğan ett tre månader långt undantagstillstånd i landet, under vilket parlamentet ställs åt sidan och regeringen får fatta beslut på egen hand, och han själv kliver in som överbefälhavare. Vice premiärminister Numan Kurtulmuş säger också att Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna tillfälligt kommer att upphävas i landet.

Presidenten hävdar att den religiösa ledaren Fethullah Gülen, som tidigare varit en av hans allierade, är hjärnan bakom förra veckans kuppörsök, men hittills är både vem som planerat den och utifrån vilka motiv fortfarande oklart.

En påminnelse om en mörk tid i Turkiets historia, säger statsvetaren och skribenten Ekim Çağlar om det som hänt. Många trodde att statskupper var något som landet lagt bakom sig och att ett försök skett nu har varit en överraskning, säger han.

Efter bombattentatet har den turkiska regeringen återigen slagit till mot flera användare av sociala medier i landet. Många har vittnat om hur de fått sina Twitter- och Facebook-konton blockerade sedan de försökt att sprida bilder och berättelser av vad som hänt, rapporterar nyhetssajten Common Dreams.

Vad är din förståelse av det som inträffat den senaste veckan?

– Det råder oklarhet kring många omständigheter. Från officiellt håll menar man att det handlar om en komplot som Gülen ligger bakom, men det vet vi inte, så det är många konspirationsteorier som är i omlopp. Regeringen har för vana att rikta svepande anklagelser mot olika grupper, vilket också är en anledning till att många hyser farhågor om att det även kommer ske utrensningar bland andra.

Ekim Çağlar betonar att det är oklart om kuppörsöket handlar om en ideologisk konflikt eller en ren maktkamp. Om det är en mer kemalistisk fraktion inom militären som initierat kuppörsöket handlar det om ett missnöje över förlorad politisk makt och en kamp mellan sekulära nationalisterna och mer religiösa krafter, säger han. Men om regeringens egen teori om att Fethullah Gülen ligger bakom stämmer, menar han att det handlar om en maktkamp som inte är direkt knuten till politiska värderingar.

– Hela förståelsen av kuppörsöket beror på vem som visar sig ligga bakom det.

När tror du att det kommer uppdagas?

– Jag har inga stora förhoppningar om att få reda på det, jag tror inte någon fullständigt oberoende utredning kommer utföras. Det finns exempel på att känsliga detaljer mörkas eller att bevis till och med fabriceras när det gäller liknande exempel, även i närtid. Anklagelser följs ofta inte upp. Det finns många frågetecken i turkisk historia, kanske kommer även det här förbli en gåta.

Enligt Ekim Çağlar har kuppörsöket öppnat upp för godtycke från regeringspartiet AKP:s sida. De personer som nu avlägsnas från sina arbetsplatser tror han kommer ersättas av personer som stöttar AKP, för att öka partiets makt inom den offentliga byråkratin.

– Förmodligen kommer AKP även förnya försöken att utöka presidentens maktbefogenheter. Frågan har legat högst upp på agendan sedan tidigare, nu lär frågan aktualiseras ytterligare. Det pågår en process att skriva en ny konstitution och första utkastet blir nog klart inom det kommande året, säger Ekim Çağlar.

Han förutspår även ökade motsättningar mellan både politiska, religiösa och etniska grupper och säger att samhället länge varit polariserat.

Hur beskriver personer du varit i kontakt med inom Turkiet stämningen som råder nu?

– Under de första dagarna var det vissa som inte vågade gå utomhus trots att de var emot kuppen. Det har under längre tid pågått en avskalning av redan begränsade demokratiska fri- och rättigheter i Turkiet, men vänsterns hållning har hela tiden varit att man varken velat se en militärkupp eller en civil diktatur. Men många känner obehag inför den hätska stämningen på gatorna och det finns en rädsla för att framställas som syndabockar för att de vågar ställa kritiska frågor kring hur AKP agerar.

Internationalen

Hoppet står endast till Turkiets progressiva rörelser

Ledare

Internationalen 22/7 2016

Vad händer egentligen i Turkiet? I helgen när det tycktes stå och väga valde svenska nyhetsmedier det perspektiv som låg närmast. ”Döda demonstranter? Jaja, men turisterna då?” tycktes vara nyhetsvärderingen. Hur upplevdes det från hotellresorten? Gick det att ta ut pengar? Hur påverkas biljettpriserna? Allt medan Erdoğan befann sig i en oklar position; avsatt av militären eller, som utfallet skulle visa sig bli, med ett fastare grepp om makten än någonsin.

”En konspiration!” ropar vissa. Erdoğan har själv starka intressen av att ta ytterligare steg i avskaffandet av den redan mycket kringskurna turkiska demokratin, men hela kuppörsöket måste inte varit iscensatt bara för att det spelade presidenten i händerna. Lika snabbt som kuppmakarna dök listor upp med namn på påstådda konspiratörer. Ett gyllene läge för den ledare som vill göra sig av med kritiker, meningsmotståndare och mottävlare i det turkiska

maktspelet. I skrivande stund har tiotusentals människor rensats ut från positioner inom rättsväsendet, statsbyråkratin, militären och skolväsendet.

Om det är ett kupp försök orkestrerat av en desperat Gülenrörelse eller om det är ett rent militärt initiativ som bara utnyttjas för att slå mot Gülenanhängarna är förstås oklart, men i grund ganska irrelevant: Det har ju pågått en maktkamp i över ett årtionde där regimen stegvis tagit makten över offentligheten – en civil kupp kallar turkiska vänsterpartiet HDP det för. Avgörande var steget att driva fram ett nyval i juli 2015. Det som kunde blivit en möjlighet för demokratiska krafter att driva fram en mer progressiv utveckling, men istället blev det ett ytterligare steg i AKP:s konsolidering vid makten. Utsikterna är nu mörkare än på länge. Regimen som föregick kuppen var förmodligen både ett och två snäpp bättre än den militärregim som kunde ha varit installerad i Ankara idag. Men nu, när det talas om att återinföra dödsstraffet och Erdoğan på alla tillgängliga vis försöker utnyttja situationen till att trappa upp repressionen mot opposition och göra sig själv än mer maktfullkomlig, är frågan om inte den regim som säkrar sin makt i spåren av kupp försöket är lika urusel.

Om Erdoğan kommer lyckas är heller inte avgjort. Vi vet inte om presidentens fiender planerar en ny kupp och vilket utfallet i så fall kommer att bli. Vi vet däremot att oavsett utvecklingen så går landet nu mot ett allt mer auktoritärt styre. Det är endast landets progressiva krafter som kan vända den utvecklingen. Fjärde Internationalens turkiska sektion formulerar uppgiften i ett uttalande från den sjuttonde juli:

”Möjligheten att kasta både det islamist-kapitalistiska maktblocket och utsikten till ännu en mordisk militärdiktatur på historiens sophög har hittills ignorerats. Vi måste träget bygga en social opposition underifrån, med arbetarklassen i hjärtat.

Stigen är mörk, låt hopp och motstånd vara ljuset!”

Med ett gigantiskt säkerhetsuppbud som fond – 155 000 poliser och 130 000 militärpolis – gick Turkiets 74 miljoner stora befolkning i söndags till val. Valet ägde rum mot bakgrund av inbördeskriget, terrorattacker och i en tid med ett alltmer auktoritärt samhällsklimat. Den sittande AKP-regeringen och president Erdoğan har under de senaste månaderna framför allt dragit åt tumskruvarna mot den fria pressen. Enbart under perioden juli-september stämdes 88 journalister för att ha rapporterat regeringskritiskt och 21 journalister, tre medieorganisationer och en tidning utsattes för attacker (Svt-Nyheter 1/11). Bara ett par dagar före valet tog också regeringen över två regeringskritiska tidningar. Inget land i världen har så många journalister i fängelse som Turkiet. Reportrar utan gränser placerar landet som nummer 149 på sin pressfrihetslista, bland annat efter nationer som Ryssland och Burma.

I skuggan av kriget mot PKK har regeringen även slagit hårt mot det främsta oppositionspartiet, det prokurdiska vänsterpartiet HDP: många av dess medlemmar har arresterats och trakasserats, högerextrema mobbgång har med maktens goda minne slagit till mot dess lokaler och dess starkaste regionala fäste i sydöstra Turkiet är belagt med undantagstillstånd. Dessutom befinner sig partiet och övriga vänstern i skottgluggen för IS-terroråd, där som bekant den bestialiska attacken i Ankara 10 oktober tog över 100 människoliv. Utifrån risken för nya terrorattacker tvingades HDP att bedriva valrörelsen på sparlåga.

Själva valet blev utifrån dessa omständigheter en relativ framgång för det styrande AKP, som med nästan 50 procent av rösterna gick fram med över åtta procentenheter i förhållande till valet i juni. Partiet fick – med 315 av 550 platser – egen majoritet i parlamentet. AKP och president Erdoğan uppnådde dock inte den kvalificerade majoritet på 330 platser som behövs för att ändra grundlagen och införa det av partiet och Erdoğan eftertraktade presidentstyret, med även en ökad formell makt i Erdoğan's hand.

HDP fick i förhållande till valet i juni vidkännas en tillbakagång med några procentenheter, men mot bakgrund av de svåra omständigheterna bör det ses som en smärre bedrift att man även denna gång lyckades att ta sig över parlamentets tioprocentsspärr.

Turkiet har aldrig varit en demokrati

Redaktionen

Internationalen 22/7 2016

Repressionen har alltid funnits där i större eller mindre doser Efter kuppföröket kommer troligtvis förtrycket att trappas upp

När Turkiet 1923 utropades som republik och fick sin nuvarande geografiska sträckning var det som en rest av det en gång i tiden så mäktiga Osmanska riket. Det var ett imperium som under lång tid försvagats och nederlaget i Första världskriget – där man varit allierad med Tyskland och Österrike-Ungern – kom att bli sista spiken i kistan.

De så kallade ungturkarnas väg till makten – under ledning av Mustafa Kemal, som senare fick tillnamnet Atatürk (turkarnas fader) – började med ett kuppförök mot sultanen 1908.

Under Första världskriget kom de att fruktas för sina etniska rensningar mot de nationella minoriteterna armenier, assyrier, syrianer, kaldéer och pontiska greker; övergrepp som beräknas ha skördat joner människoliv och som av många länder idag klassificeras som folkmord.

Vid republikens införande efter Första världskriget och det Osmanska väldets sammanbrott, betonade ungturkarna att landet skulle moderniseras och sekulariseras. Turkifieringen av samhället var också påtaglig och allra mest illa ut råkade den nu största nationella minoriteten, kurderna. Kurdiska blev förbjudet att använda i offentliga sammanhang och fick inte undervisas som skolämne. Kurderns sånger fick inte längre sjungas och kulturella högtider fick inte längre firas. Enligt makthavarna existerade det inga kurder. Dessa kom hädanefter istället att benämnas som ”bergsturkar”.

Ända fram till 1946 var även alla partier utom ungturkarnas förbjudna. Överhuvudtaget har aldrig Turkiet varit någon borgerlig demokrati av den typen som återfinns i den övriga västvärlden.

Det vi kunnat se är hur makten växlat mellan olika former av auktoritärt styre och militärregimer, där militären 1960, 1971 och 1980 genomförde regelrätta kupper för att ”återställa den sociala ordningen”.

Fackföreningar, partier på vänsterkanten och kurderna har fått vänja sig vid att antingen är det tider med mer eller tider med mindre repression.

Dagens makthavare, AKP, under ledning av president Erdoğan, har sitt ursprung i det konservativa islamistiska partiet, Refah, som i valet 1996 blev största parti och senare under sitt nuvarande namn vid valet 2002 vann en klar seger och kunde bilda regering.

När AKP kom till makten var det en utmaning mot de gamla maktstrukturerna av nationalistiska ungturkar – eller ”kemalister” – byråkrati och militär som varit mer eller mindre förhärskande ända sedan 1923 och som även brukar gå under benämningen ”den djupa staten”.

AKP och dess allierade, den moderat islamistiska så kallade Gülenrörelsen, kände sig snart tvingade att ta ett järngrepp runt denna djupa stat. Hundratals höga befattningshavare – militärer, jurister och andra byråkrater – ersattes med ”pålitligt folk”, varav många hade sin bas i Gülenrörelsen.

AKP:s första decennium vid makten karaktäriserades av ett viss mått av demokratisering, främst betingat av att Turkiet 2005 ansökte om medlemskap i EU och regimen hade därmed ett behov av att putsa upp fasaden, inte minst lättade man på förtrycket mot kurderna och sedermera ingicks vapenvila samt inleddes förhandlingar med PKK. Den ekonomiska utvecklingen spelade även regimen i händerna. Åren från 2002 till 2013 tredubblades bruttonationalprodukten och Turkiet sågs lite grann som en europeisk tiger. Mycket verkade frid och fröjd, men nya stormar skulle blåsa upp.

Det var i december 2013 som åklagare, vilka var medlemmar i Gülenrörelsen, beordrade en razzia mot flera till Erdoğan närstående ministrar och byråkrater. Skokartonger med miljoner dollar visades upp för pressen; den största korruptionsskandalen i Turkiets historia var ett faktum.

Men Erdoğan slog tillbaka hårt och obevekligt. Gülenrörelsen förbjöds, rättegångar iscensattes och över 3000 lärare, affärsmän, poliser, advokater och journalister med tidigare band till denna rörelse beräknas ha flytt landet.

Under senare år har vi också sett hur kriget i Syrien kastat långa skuggor över Turkiet. Erdoğan och regimen räds främst kurdernas framflyttade positioner längs gränsen mot Turkiet.

Vapenvilan och fredssamtalen med PKK är ett minne blott och idag ser vi hur områden i kurdiska sydost utsätts för bombningar och rena skövlingar, med dödsoffer som kan räknas i tusental och med hundratusentals flyktingar som följd.

Vad var det då för krafter som låg bakom den misslyckade militärkuppen? Halil Karaveli, forskare vid Institutet för säkerhets- och utrikespolitik, menar att det var ett desperat drag från kvarvarande Gülenanhängare:

- Det var de som hade anledning att göra detta. Erdoğan hade precis fått grönt ljus från överbefälhavaren att inleda rättsprocesser mot officerare, officerare som anklagats för att vara Gülenanhängare, säger Karaveli (Göteborgs-Posten, 18/7).

Mustafa Kemal föddes 1881. Vid tolv års ålder började han i militärskola. Som president i den nya republiken införde han bland annat det latinska alfabetet och det turkiska språket rensades från arabiskt och persiskt inflytande. Mustafa Kemal Atatürk avled 1938 till följd av skrumplever.

Mot militärens och Erdoğan's kupper: Låt oss organisera en demokratisk front och skapa klasspolitik¹

Det är ett faktum att Erdoğanregimen inte tvekar att hänfälla till kaos och inbördeskrigsstämningar för att befästa den hegemoni som erhöles i valet den sjunde juli 2015. Baserat på detta och hur snabbt man både slog ned kuppörsöket och lät regeringsmedlemmar träda fram i media har många konspirationsteorier fått genomslag om att kuppen varit ett verk av Erdoğan själv för att förstärka de redan diktatoriska tendenserna i hans styre. Men med tanke på att regimen säkrade sin maktbas med nästan femtio procent av rösterna i det senaste valet är en rimligare slutsats att det rör sig om Gülenanhängare som väntade sig bli utrensade från sina positioner och delar av armén som tillsammans har hastat fram sina kupplaner

Vägen framåt för att skydda sig mot den diktatoriska regimen, som nu söker absolut makt inom politiken, rättsväsendet, militären och ekonomin genom att utnyttja sin position som offer för kuppörsöket för att slå mot arbetare, etniska minoriteter, kvinnor, HBTQ-personer och oppositionella krafter är att bygga en enad front av de demokrati- och fredskrafter som finns idag.

¹ Utdrag ur uttalande från Sosyalist Demokrasi icxxin Yeniyo! Turkisk sektion av den Fjärde Internationalen

Offensiv

Turkiet: Militärens kuppförsök och Erdoğans repression

Kristofer Lundberg, Sosyalist Alternatif (CWI i Turkiet)

Offensiv 26/7 2016

Kuppmakarna lyckades inledningsvis ta över nationella säkerhetstjänstens högkvarter i huvudstaden Ankara, liksom polisskolan och polisens träningsanläggning, efter hård flygbombning. De tog kontroll över flygplatserna i Ankara och Istanbul. Polishus, AKP-kontor, centrala internetserverar, de två broarna över Bosporen som förbinder de asiatiska och europeiska delarna av Istanbul togs också över. Parlamentet, där alla politiska partier var i session, bombades flera gånger av stridsflygplan, och presidentpalatset attackerades. Komplotterns kärna hade sitt ursprung i högsta militärhögkvarteret, landets största militära flygbas och i arméns gendarmerihögkvarter. Kuppmakarna tog kontroll över den statliga radion, och de största privata TV-kanalerna samt den statliga televisionen, varifrån de sände ett uttalande om övertagandet av den politiska makten. De utfärdade utgångsförbud och undantagstillstånd, samt argumenterade för en ny konstitution.

Erdogan och premiärministern vädjade till folk att göra motstånd mot kuppförsöket. Konkurrerande flyglar inom statsapparaten möttes i våldsamma konfrontationer hela natten, medan polisapparaten i stort sett var Erdogan trogen. Uppmaningar från moskéerna utfärdades också om att samlas bakom regeringen. Ett par tusen personer, mestadels högerislamister och AKP:s kärnsupportrar, kom ut på gatorna. Flygplan och helikoptrar från armén sköt mot demonstrationer i de två största städerna. På lördag morgon hade mer än 150 statliga stridande på båda sidor och över 50 civila dödats.

En majoritet av befolkningen och alla politiska partier är emot en återgång till militärt styre, och de flesta av arméns soldater är värnpliktiga som inte var redo att sluta upp bakom kuppmakarnas och bödlars våld. Kuppmakarna är privilegierade tjänstemän, intresserade av att ta makten för egen del. Kuppen saknade därför tillräcklig social och politisk bas för att kunna fullbordas. Den viktigaste organisationen för de turkiska storföretagen (TUSIAD) och den amerikanska imperialismen via president Obama, gjorde klart att de inte skulle ge något stöd.

Turkiet befinner sig i en växande politisk kris som intensifierats sedan förra årets val, med en ökad kris i ekonomin och minskat socialt stöd för Erdoğans regim. AKP-regeringen har använt rättsväsendet för att undertrycka oppositionella inom och utanför parlamentet, och armén för att krossa den kurdiska oppositionen. Försöken att tvinga igenom en konstitutionell förändring till ett presidentstyre är en del av samma förstärkta bonapartistiska tendens. Detta repressiva sätt att lösa det politiska dödläget har skapat de verktyg som kuppmakarna nu försökte vända mot AKP. Även om båda sidor döljer sina mål bakom en demokratisk fasad, erbjuder båda bara varianter av kapitalistiskt diktatoriskt styre över majoriteten – en civilklädd och den andra i uniform. Dessa metoder kan inte lösa krisen i landet, utan bara förvärra den, och kommer att provocera större turbulens i framtiden.

CWI och dess sektion i Turkiet, Sosyalist Alternatif, fördömer kuppförsöket som hjälper Erdogan att förstärka sin diktatoriska agenda. Enade massinsatser av arbetarrörelsen och ungdomar, vänstern och HDP behöver organiseras. Arbetarrörelsen och vänstern måste snarast organisera självförsvarskommittéer mot våld på båda sidor. En tredje politisk pol runt arbetarklassen, de fattiga och ungdomar behöver byggas för att stoppa våldet, alla attacker mot demokratiska och politiska rättigheter, statens offensiv mot det kurdiska folket och den nyliberala politik som försvaras av kapitalistklassens båda fraktioner.

Endast kamp för socialistisk förändring, kopplad till arbetarsolidaritet i Mellanöstern, Europa och internationellt, kan sätta stopp för kaoset och våldet som nu drabbar Turkiet. ■

Över 3 000 officerare och 200 domare vid högsta domstolen greps omedelbart. Tillsammans med tusentals poliser anklagas de för att ha ingått i konspirationen mot presidenten. I måndags, en vecka efter kuppförsoket, utfärdades arresteringsorder på 42 journalister. 211 anställda på Turkish Airlines har sparkats.

Även universitet och skolor har blivit måltavlor i den turkiska statens jakt på politiska motståndare. 21 000 pedagoger på privata skolor har fått lärarlicensen indragen, 15 200 vid statliga skolor stängts av från tjänstgöring, 1 577 skolchefer har beordrats lämna turkiska universitet.

Erdogans svar har varit en total repression där varje journalist som kritiserar honom, varje parlamentsledamot som inte röstar med honom och varje rättsinstans som inte följer hans vink ses som förrädare.

Nu pekar Erdogan och hans domstolar ut alla turkiska kritiker oavsett läger som anhängare av terroriststämplade Hizmet-rörelsen och alla kurder oavsett läger som anhängare av terroriststämplade PKK.

Kuppen är ett resultat av splittringen i toppen i den turkiska staten, inklusive Erdogans planer på att avskeda domare.

Utan egen majoritet i parlamentet skulle Erdogan ställas inför rätta för sin roll inom den största korruptionshärvan i landets historia som han och hans familj varit inblandad i. Nationalisterna som stärkts av AKP-regeringens retorik har flyttat fram sina positioner och skulle Erdogan avsluta kriget mot kurderna skulle det kunna resultera i att han tappar sin majoritet vid nästa val. MHP (fascistiska "Nationella Aktionspartiet") driver hårt på för ett fullskaligt krig mot kurderna.

Vid demonstrationer och upplopp har fascisterna ropat slagord för folkmord. Kriget mot kurderna har redan krävt över 8 000 människoliv, drivit 500 000 på flykt och jämnat 9 kurdiska städer med marken. De kurdiska städerna attackerades för att det prokurdiska vänsterpartiet HDP vunnit majoritet i dessa städer och i parlamentet blockerat att AKP fick egen majoritet.

Såväl Human Rights Watch som FN har konstaterat att civila massakrerats i ett tiotal kurdiska städer som bombats sönder. Detta måste givetvis utredas av oberoende domstolar. Även Amnesty kritiserar Turkiet för dess kollektiva bestraffning av kurderna efter valet. Men den svenska regeringen och EU är fortsatt tysta. EU:s flyktingavtal med Turkiet som förhandlades fram under pågående massakrer i kurdiska städer, är den stora orsaken till den svenska och de europeiska regeringarnas tystnad.

Endast en massiv mobilisering från de turkiska och kurdiska massorna kan stoppa militären, stoppa Erdogan och måste därefter inleda en nödvändig socialistisk revolution för att garantera fred och frihet.

Proletären

Kuppförsök skakar Erdoğan's Turkiet – relationerna med USA allt frostigare

Marcus Jönsson

Proletären 22/7 2016

Under några dramatiska timmar förra helgen försökte en grupp militärer genomföra en statskupp i Turkiet. Motsättningar inom den turkiska borgerligheten ligger bakom den spektakulära händelseutvecklingen.

Det började på fredagkvällen. En bomb detonerade vid parlamentet i Ankara, broarna över Bosporen stängdes och stridsflygplan flög över Istanbul och Ankara. Ett meddelande om att ett fredsråd tagit kontroll över landet lästes upp i statstelevisionen och mer än 200 personer, varav de flesta civila, kom att dö i sammandrabbningar mellan kuppmakare och motståndare de närmaste timmarna.

President Recep Tayyip Erdoğan befann sig på fredagkvällen i semesterorten Marmaris, varifrån han flögs till Istanbul strax före att explosioner och skottlossning bröt ut på hotellet som han nyss lämnat. Från planet framträdde Erdoğan i TV genom en mobilskärm och uppmanade folket att gå ut på gatorna och förhindra kuppen. Samma meddelande pumpades ut från moskéerna och ledde till att tusentals Erdoğananhängare gick ut för att stoppa kuppförsöket.

Erdoğan riskerade livet under flygturen till Istanbul, uppgifter från turkiska officerare gör gällande att två F-16-plan hade låst sin radar på planet han färdades i, men av okänd anledning tryckte piloterna inte på knappen som hade inneburit den reaktionäre presidentens död.

Mycket tyder på att kuppförsöket genomfördes av så kallade gülenister inom militären, anhängare till den islamiska predikanten Fethulla Gülen – lika reaktionär han som Erdoğan.

Gülen, som bor i USA sedan 1997, har varit en allierad till Erdoğan sedan han och AKP kom till makten 2002. Men efter att relationen dem emellan försämrats blev de tidigare vännerna fiender 2013, i samband med ett stort korruptionsärende där Gülentrogna åklagare anklagade några av Erdoğans närmaste män.

Det finns två viktiga uttryck att hålla reda på för att hänga med i analyser av vad som händer i Turkiet, ”den djupa staten” och ”den parallella staten”.

Den djupa staten består av nationalistiska krafter inom polisen, militären och rättsväsendet, som ser det som sin plikt att upprätthålla de sekulära värden som staten Turkiet en gång upprättades på 1923 av grundaren Kemal Atatürk.

Den parallella staten, som Erdoğan ger skulden för kuppförsöket, är ett uttryck för Gülenrörelsens inflytande i statsapparaten.

Tillsammans med Gülen rensade Erdoğan ut företrädare för den djupa staten – naturliga fiender till Erdoğans islamistiska parti – men sedan brytningen med Gülen för tre år sedan har Erdoğan terroriststämplat Gülenrörelsen och istället jagat gülenister bland polischefer, domare och militärer. Samtidigt har han genom att åter-uppta kriget mot kurderna kunnat alliera sig med kemalister i militärledningen.

Den högsta militära ledningen var också lojal med Erdoğan när det väl gällde, generalstabschefen togs på fredagen som gisslan i Ankara men vägrade ansluta sig till kuppmakarna. Oppositionspartierna i parlamentet har också tagit avstånd från kuppen, precis som kurdiska PKK – och för den delen Fethulla Gülen, som sagt att han inte har något med kuppförsöket att göra.

I svallvågorna efter kuppförsöket har utrensningarna av misstänkta Gülenanhängare intensifierats. Mer än 6000 har arresterats för inblandning i kuppförsöket, bland dem mer än hundra generaler och amiraler, och närmare 9000 har avskedats av inrikesministeriet och mer än 15.000 av utbildningsministeriet.

Listorna på de nu arresterade fanns redan färdiga vilket tyder på att det bara var en tidsfråga innan de skulle användas, även om delar av militären inte hade försökt sig på att störta Erdoğan.

Erdoğan själv har sagt att ”upproret är en gåva från gud för att rensa upp inom militären”, och att han ska undersöka möjligheterna att få gehör hos oppositionen för att återinföra dödsstraffet.

Erdoğan har på sistone försökt tina upp Turkiets djupfrysta relationer med Ryssland, vilket inte är populärt i Vita huset. Nu kräver Turkiet dessutom Gülens utlämnande, och premiärminister Binali Yıldırım sa på lördagen efter att kuppen misslyckats att vilket som helst land som står bakom Gülen befinner i krig med Turkiet – i det närmaste en krigsförklaring mot USA. Att påstå att de diplomatiska relationerna mellan USA och Natomedlemmen Turkiet för närvarande är frostiga är ingen överdrift.

USA:s reaktion på kuppöversöket var sen. Efter att den amerikanska ambassaden i Ankara i ett inledande skede kallat kuppöversöket för ”turkiskt uppror” kom, när kuppen redan såg ut att ha misslyckats, ett uttalande från Vita huset som manade till att ”respektera Turkiets demokratiskt valda regering”. Liknande reaktioner har kommit från EU och Nato, de senaste dagarna i sällskap med uppmaningar till Erdoğan att inte gå för långt i sin repression av kuppmaakarna.

Demokrati är knappast ett ord som passar ihop med Erdoğan's brutala regim. Och när Erdoğan tar tillfället i akt att slå ner på alla som är motståndare till regimen kan även vänsterkrafter och kurdiska grupper drabbas. Men varje antiimperialist gör bäst i att hålla huvudet kallt för att inte hamna i endera lägret av två stridande fraktioner inom den turkiska militären.

Det turkiska Kommunistiska Partiet (Komünist Parti) har gjort ett uttalande efter kuppöversöket som säger att det enda som verkligen kan störta AKP är folket och att ”planer som stöds av utländska krafter, som inte tar sin kraft från arbetarklassen kan inte besegra AKP:s mörker och lösa Turkiets problem”.

I uttalandet står också att ”spänningen och rivaliteten mellan olika grupper inom staten och de väpnade styrkorna som varit kända sedan en tid har blivit till väpnad konflikt. Samtidigt som de här krafterna är verkliga, är det en lögn att någon av de båda sidorna i konflikten skulle representera folkets intressen. Att söka lösningen mot AKP:s styre i en militärkupp är därför lika fel som att ge något som helst stöd till AKP under sken av att ta ställning mot militärkupper [...] Det sista som ska göras är att, i namnet av att stödja frihet och mänskliga rättigheter i Turkiet, ge stöd åt AKP som gång på gång har visat att det är en fiende till mänskligheten”.

Fakta och bakgrund

Turkiet och kuppöversöket

- Turkiet har den näst största armén i Nato efter USA.
- En av de arresterade för inblandning i kuppöversöket är befälhavaren för flygbasen Incirlik som används av USA.
- Turkiska armén består till stor del av värnpliktiga. Enligt uppgifter trodde många soldater i kuppöversöket att de deltog i en övning.
- Militären har genomfört fyra kupper i Turkiets historia, 1960, 1971, 1980 och 1997.

Djupaste krisen i Turkiet någonsin”

Marcus Jönsson

Proletären 22/7 2016

”Ingen kupp har någonsin genomförts i Turkiet utan grönt ljus från Washington”, säger Turkietkännaren Halil Karaveli som menar att Turkiet är i sin djupaste kris någonsin efter kuppförsoket.

Turkietkännaren Halil Karaveli, från Institutet för säkerhets- och utvecklings-politik, vill beskriva den misslyckade militärkuppen i Turkiet som i första hand ett myteri inom militären mot den egna ledningen och i andra hand mot regimen. Han är övertygad om att det huvudsakligen är anhängare till Gülenrörelsen som ligger bakom, med eller utan Fethulla Gülens egen inblandning.

Halil Karaveli säger att de senaste årens utrensningar av gülenister var på väg att trappas upp och att militärerna i desperation inledde kuppen med hopp om att få stöd av folket och den högsta militärledningen.

– Kuppen utlöstes av att processerna mot gülenisterna skulle inledas. Militärledningen hade länge stått emot den förestående utrensningen men hade nu gett klartecken för den. Vad jag inte visste var att gülenisterna var så starka och så desperata.

– Det var en ren kamikazekupp, att de sköt på civila och bombade parlamentet. Det är helt otroligt.

• Hur tror du USA ser på kuppförsoket, bortom de officiella uttalandena?

– Den amerikanska regeringen var väldigt passiv i reaktionen. Det här är rena spekulationer, men de hade kanske inte blivit jätteledsna om kuppen lyckats. Gülenisterna har väldigt starka fästen i Washington och den Israel-vänlige Gülen är en av USA:s favoriter.

Halil Karaveli berättar att när Gülen gick i självvald exil gick höga CIA-chefer i god för honom för att han skulle få uppehållstillstånd i USA.

– Det finns uppgifter från militära kretsar i Turkiet som säger att vissa tecken tyder på att kuppen fått grönt ljus från USA. En del högt uppsatta kuppmaakare har också kopplingar till USA.

Halil Karaveli tror att åtminstone Erdoğan själv är övertygad om att Vita huset gett sitt klartecken till kuppen, och säger att det inte är särskilt konstigt.

– Ingen kupp i Turkiet har genomförts utan att den dels haft grönt ljus från Washington och dels ett inre stöd i landet, en social förankring.

Anledningen till att kuppförsoket misslyckades är att åtminstone den sista delen saknades, enligt Halil Karaveli.

– Kuppen svarade inte mot några klassrealiteter. Erdoğan har militärledningen och större delen av borgerligheten i ryggen samtidigt som han har starkt stöd även i arbetarklassen. De tidigare kuppena i Turkiet har haft ett annat stöd hos borgerligheten. Militären agerar aldrig i ett tomrum utan efter materiella omständigheter. De tidigare har varit klassiska kupper, som i Latinamerika. Borgerligheten mot arbetarklassen, med militären i borgerlighetens tjänst.

– Det fanns ingen poäng med en militärkupp nu. Borgerligheten är nöjd med allt och arbetarklassen behövde inte kväsas. En kupp kan bara lyckas om det finns ekonomiska intressen bakom den. Här saknades det, det fanns ingen samhällelig grund för en kupp. Det handlade bara om maktkamp.

De flesta politiska bedömare menar att Erdoğan går starkt ur förra helgens händelser i och med utrensningarna som följt på kuppöversöket. Halil Karaveli ser snarare Erdoğan som en i raden av förlorare.

– Det här är den djupaste krisen i Turkiet sedan statsbildningen 1923. Alla Turkiets problem kommer att växa. Egentligen är alla inblandade förlorare. Rimligen är Gülenrörelsens makt bruten. Den turkiska militären är söndertrasad. Vänstern är också förlorare och Turkiet är mer sårbart för IS-attacker än tidigare. Ingen tror längre på tanken att Turkiet skulle kunna utöva något inflytande i regionen, och att Turkiet nu skulle kunna intervensera i den syriska krisen finns inte.

Om någon grupp kan dra nytta av den uppkomna situationen är det kurderna, menar Halil Karaveli.

– Det kommer att gynna kurderna. Varför ska de vara rädda för en stat där militärerna dödar varandra?

Halil Karaveli menar att Turkiet är i det närmaste en ”failed state” efter den misslyckade militärkuppen. Även om Halil Karaveli noga följer utvecklingen i Turkiet togs han på sängen av förra helgens händelser.

– Det var väldigt oväntat, jag blev chockad. Den turkiska staten har kollapsat. Militären som alltid varit den viktigaste spelaren har fallit samman. Nu har Turkiet inte ens militären kvar som kan ta kontroll längre.